

ОСОБЛИВОСТІ СЛОВОТВОРЧИХ МОДЕЛЕЙ ТЕРМІНІВ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

© Зоя Куделько, 2000

Чернівецький державний університет

Науково-технічна термінологія являє собою широкий шар лексики, що інтенсивно розвивається та активно взаємодіє з іншими шарами лексики, насамперед, загальноживаною. Тому вивчення закономірностей утворення термінологічної лексики, її структури та семантики, стало одним з найважливіших завдань сучасної лінгвістики.

Для словотворчої архітектоники термінологічних одиниць притаманні в цілому такі ж самі принципи, що й для загальноживаної лексики. Можна запропонувати таку класифікацію словотворчих типів термінів:

1. Терміни - кореневі слова:
 - а) непохідна лексика;
 - б) запозичена непохідна лексика;
2. Похідна лексика:
 - а) терміни, утворені за допомогою суфіксації;
 - б) терміни, утворені за допомогою префіксації;
3. Терміни – складні слова
4. Терміни – словосполучення
5. Терміни – аббревіатури
6. Літерні умовні позначення
7. Символи (знаки)
8. Номенклатура

У цій роботі було досліджено більше 2000 термінів ринкової економіки. Найчисельніший шар – це похідна лексика та терміни - словосполучення. До них належить більше 70 % дослідженого матеріалу. Наприклад: *competitiveness, automatization, agglomeration, investment, freezing* (терміни, утворені за допомогою суфіксації) ; *irrevocable, noncumulative, inconvertible, denomination, unfavourable, unemployment, bimetalism* (терміни, утворені за допомогою префіксації); *import agent, letter of credit, paid up share, primary tax rebate, invisible export, depreciation charges, gross weight, trading profit* (терміни – словосполучення).

Близько 20 % складають терміни – кореневі слова. Наприклад: *abandon, underlying, outright, boycott, overdraft, boom, volume, jobber, lobby, bond, lot* (непохідна лексика); *aval* (від фр. *aval* – порука), *netto* (від італ. *netto* – чистий), *storno* (від італ. *stornare* – переводити назад), *resource* (від. фр. *resource* – допоміжний засіб), *ultimo* (від італ. *ultimo* – останній) (запозичена непохідна лексика).

Терміни – складні слова складають приблизно 7% лексики ринкової термінології. Наприклад: *shareholder, agroindustrial, banknote, vendorlease, deadweight, stagflation, trademark, warehouse, turnover, salescontract, network, wholesale, shareholding, middleman, copyright, oligopolistic, synchromarketing, businessman*.

Невеликий відсоток дослідженого матеріалу належить до термінів – аббревіатур, біля 3%. Наприклад: *FTCA* (Foreign Trade Commission of Arbitration), *LIBOR* (London Interbank Offered Rate), *ICC* (International Chamber of Commerce), *GNP* (gross national product), *GSP* (gross social product), *SWIFT* (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication), *EMS* (European Monetary System), *FRS* (Federal Reserve System),

GATT (General Agreement on Tariffs and Trade).

До символів віднесено позначення долара та фунту стерлінгів.

Під час дослідження термінології ринкової економіки нами не виявлено літерних умовних позначень. Щодо номенклатурних найменувань, то в них відсутня така важлива функція терміна, як дефінітивна, хоча їх часто включають до складу термінологічних словників і помилково приймають за терміни. Номенклатура є проміжною ланкою між термінами та власними назвами.

Таким чином, в результаті досліджень словотворчих моделей термінів ринкової термінології виявлено, що найчисельнішою групою є терміни – словосполучення та похідна лексика (70 %), менш представницькими є групи термінів – складних слів (10 %) та термінів - кореневих слів (17 %), найменшим є шар термінів – абrevіатур (3%).

1. Виноградов В.В. *Лексикологія и лексикографія: Избр. труды.* – М.: Наука, 1977. – 312с.
2. Нікітіна Ф.О. *Семантичні та словотворчі проблеми сучасної термінології.* – Київ: Вища школа, 1978. – 31с.
3. Дрозд О.М., Дубічинський В.В., Д'яков А.С., Зубарева В.А., Кияк Т.Р., Куліш В.І., Олійник С.П. *Словник-посібник економічних термінів.* – Київ, Видавничий дім "KM Academia", 1997. – 258с.

ОБІРУНТУВАННЯ ТРЬОХ НОВИХ ТЕРМІНІВ ЩОДО ПІДПРИЄМНИЦТВА

© Сергій Литвинюк, 2000

Дніпропетровський державний університет

Для підприємництва як предмета досліджень характерна велика кількість публікацій, автори яких аналізують цей феномен, закономірності його появи, розвитку та функціонування в контексті різних економічних теорій. Разом з тим термінологічний апарат цієї сфери наукових досліджень все ще залишається малорозробленим, хоча нові знання вимагають залучення до наукового обігу відповідних понять, які б достатньо об'єктивно відбивали отримані результати і сприяли подальшому підвищенню ефективності досліджень. При цьому кожен новий термін має не лише достатньо адекватно висвітлювати поняття, але й органічно вписуватись до наукової системи, підкорятись закономірностям її функціонування.

У ході нашого дослідження, що торкається взаємодії теорії трьох (на сьогоднішній день вже чотирьох) факторів виробництва і австрійської школи граничної корисності, ми, з одного боку, виявили відсутність терміна на позначення одного з ключових понять підприємництва, а з іншого – відчули необхідність залучення такого терміна до наукового обігу.

Ще не так давно в сучасній вітчизняній науці лексемою *підприємництво* прийнято було позначати діяльність, спрямовану на отримання нетрудових доходів. У західній науковій традиції воно характеризується як процес пошуку нових можливостей – впровадження нових способів виробництва, відкритість до нових перспектив, долання старих обмежень (Долан і Ліндсей, Самюельсон і Нордгауз, Макконел і Брю та ін.). Разом з тим останнім часом у роботах вітчизняних економістів все частіше зустрічаються спроби використати для висвітлення цього багатогранного явища положення "Закону України про підприємництво", прийнятого Верховною Радою в 1991 р., в якому підприємництво трактується як самостійна, ініціативна, на власний ризик діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, зайняття торгівлею з метою одержання прибутку. Все це диктує необхідність уточнити поняття.